Piia Kähkölä
Luontoympäristöosasto
Marja Ruohonen-Lehto
Suomen ympäristökeskus

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietyillä uusilla genomitekniikoilla tuotetuista kasveista sekä niistä saatavista elintarvikkeista ja rehuista

Asiantuntijalausunto

Ympäristöministeriö yhtyy valtioneuvoston kantaan.

Ympäristöministeriön rooli uusilla genomitekniikoilla (NGT) tuotettujen kasvien sekä niistä saatavien elintarvikkeiden ja rehujen osalta painottuu niiden käytöstä aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemiseen ja torjumiseen. Ympäristöministeriön asiantuntijalausunnossa keskitytään tämän vuoksi käsittelyssä olevan ehdotuksen ympäristönäkökohtiin.

Ympäristöministeriö tukee ehdotuksen tavoitetta mahdollistaa sellaisten kasvien ja kasvituotteiden kehittäminen ja markkinoille saattaminen, jotka edistävät Euroopan unionin innovointi- ja kestävyystavoitteita ja jotka voivat auttaa vastaamaan maatalouselintarvikejärjestelmän nykyisiin haasteisiin. Ympäristöministeriö pitää hyvänä sitä, että uusilla genomitekniikoilla toivotaan voitavan torjua mm. ilmastonmuutoksen aiheuttamia haasteita.

Ympäristöministeriö suhtautuu myönteisesti ehdotukseen luoda tietyillä uusilla genomitekniikoilla tuotetuille kasveille kaksi eri ryhmää. Ryhmän 1 NGT-kasvien vastaavuuskriteerejä tulee sen näkemyksen mukaan kuitenkin selkeyttää ja niiden tieteellistä perustelua vahvistaa, sillä kriteerit määrittävät käytännössä sen, mitkä kasvit ja tuotteet tulevat asetuksessa säädettävien vapautusten piiriin.

NGT-kasvien ympäristöhaittojen ehkäisemisen ja torjumisen näkökulmasta ehdotuksen keskeisin sisältö liittyy siihen, että ryhmän 1 NGT-kasveille ei tehtäisi enää ympäristö- ja terveysriskien arviointia eikä niiden vaikutuksia ympäristöön seurattaisi tapauskohtaisesti. Tämä on merkittävä muutos nykyiseen sääntelyyn. Myös tiettyjen ryhmän 2 NGT-kasvien kohdalla voitaisiin luopua seurannasta.

Ryhmän 1 NGT-kasvien mahdollista leviämistä kenttäkoe- ja/tai viljelyalueiden ulkopuolelle ei jatkossa estettäisi tai seurattaisi. Seurannasta luopumisella voi olla vaikutusta ympäristöön esimerkiksi silloin, jos NGT-kasvin muutokset ovat sellaisia, jotka levitessään luonnonvaraisiin kasvipopulaatioihin voivat johtaa biologisen monimuotoisuuden heikkenemiseen. Tilanteissa, joissa NGT-viljelykasvin muutokset vaikuttavat sen leviämiseen ympäristöön, esimerkiksi jos se on jalostettu kestämään nykyisiä lajikkeita paremmin kuivuutta, kasvin leviämisestä tai kilpailukyvystä ympäristön muiden

kasvien kanssa ei ympäristöseurannasta luopumisen seurauksena enää saataisi tietoa.

Ympäristöministeriö suhtautuu varauksella mahdollisuuteen olla toteuttamatta joidenkin ryhmän 2 NGT-kasvien ympäristöseurantaa. Lisäksi sen näkemyksen mukaan on tärkeää selkeyttää, missä tapauksissa ryhmän 2 NGT-kasvin ns. riskiprofiili antaisi aihetta riskinarviointimenetelmien muuttamiseen ja missä ei.

Ympäristöministeriö katsoo myös, että kannustimia koskevan liitteen III kestävyyskriteerien tieteellisiä perusteluja tulisi jatkovalmistelun yhteydessä selventää ja avata.

Ehdotuksella voi olla merkittävä vaikutus luomuviljelyyn ja kansallisiin luomuviljelyn kasvun tavoitteisiin. Ehdotuksen mukaan NGT-kasveja ei voisi käyttää luomuviljelyssä, joten viljeltävien NGT-kasvien sekoittuminen luomupelloilla viljeltäviin kasveihin tulee pystyä estämään. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että esimerkiksi vastuukysymykset kasvien sekoittumisen estämisessä ovat selvät. Näin ollen on välttämätöntä kansallisesti säätää NGT-kasvien, GMO-kasvien, tavanomaisten kasvien sekä luomuviljelyssä käytettävien kasvien rinnakkaiselo mukaan lukien viljelmien väliset turvaetäisyydet ja vastuukysymykset mahdollisten taloudellisten vahinkojen osalta.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että ehdotuksen jatkokäsittelyssä varmistetaan luomutuotannolle mahdollisuus välttää myös ryhmän 1 NGT tuotteiden tai aineiden (esim. rehun tai elintarvikelisäaineen) käyttö siitä huolimatta, että ryhmän 1 NGT-kasveista saataviin elintarvikkeisiin ja rehuihin ei vaadittaisi erityisiä NGT-pakkausmerkintöjä. Luomutuotantoon kohdistuvien vaikutusten takia ehdotuksen valmistelussa olisi ympäristöministeriön näkemyksen mukaan tärkeää kuulla luomutuottajia.